

Motion till riksdagen 2025/26:4029

av **Håkan Svenneling m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2025/26:151 Verksamheten inom Nato under helåret 2025

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha en självständig utrikes- och säkerhetspolitik, liksom en självständig säkerhetspolitisk analys oavsett Natomedlemskapet, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kärnvapen aldrig ska få förekomma på svenskt territorium och att regeringen därför bör återkomma med ett lagförslag som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen i Sverige i både freds- och krigstid och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i arbetet inom Nato, inte ska ingå i Nuclear Planning Group och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att svenska förband inte deltar i Natos övningsverksamhet som kan inkludera insatser med kärnvapen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom Nato ska driva principen om no first use och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för inrättandet av ett Centre for Democratic Resilience och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har varit medlem i Nato sedan den 7 mars 2024. Militäralliansen Sverige gick med i är inte densamma som det Nato vi har nu. Det beror i huvudsak på Donald Trumps återinträde som president i USA. Trump är en auktoritär president som helt struntar i inter-

nationell rätt. Kidnappingen av Venezuelas president, stödet till Israels folkmord i Gaza och kriget mot Iran är alla exempel på tydliga överträdelser mot folkrätten. De militära hoten mot Grönland innebär dessutom ett direkt hot mot Europa och EU:s medlemsländer. Utvecklingen i USA kommer de närmaste åren att innehålla stor osäkerhet. I likhet med många andra länder i Europa vill inte Vänsterpartiet att svensk säkerhet ska vara villkorad av USA.

USA har som land en särställning och i praktiken veto över Natos agerande, samtidigt som de genom historien har bedrivit invasionskrig, stöttat militärkupper mot demokratiskt valda regeringar och beväpnat paramilitära grupper, och fortfarande exporterar de vapen till krigförande länder, såsom Israel och Saudiarabien. Det politiska läget i USA är dessutom instabilt och starkt polariserat. USA upplevde under 2025 den största demokratiska tillbakagången i landets historia, enligt demokratiinstitutet V-Dem.

Det s.k. DCA-avtalet om försvarssamarbete med USA är bilateralt och fristående från Natomedlemskapet. Det knyter dock Sverige närmare Natos dominerande land, USA. Vänsterpartiet är motståndare till DCA-avtalet. Avtalet öppnar för att amerikanska soldater kan placeras i Sverige, dessutom med straffrihet om de begår brott, och det innebär inte ett tydligt nej till kärnvapen på svenskt territorium. Vänsterpartiet säger nej till utländska militära baser i Sverige, permanenta såväl som roterande, oavsett vilket land de kommer ifrån. Läs mer i vår motion Uppsägning av DCA-avtalet med USA (mot. 2025/26:102).

Det svenska medlemskapet i Nato gör inte Sverige säkrare, tvärtom. I stället ökar risken för att vi dras in i krig och konflikter vi inte själva valt. Svensk utrikes- och säkerhetspolitik ska beslutas i Sverige, inte i Natos högkvarter i Bryssel, i Washington av USA:s president eller i Ankara av Turkiets president.

Vänsterpartiet är emot att Sverige gick med i Nato. Vi krävde en folkomröstning för att befolkningen skulle få säga sitt. Vänsterpartiet ser med oro på hur Sverige kan komma att bli en del av krig och konflikter vi själva inte valt. Det ökar inte säkerheten för varken svenska medborgare eller vår omvärld. Det är av största betydelse att Sverige även framöver, trots medlemskapet i Nato, ska kunna agera självständigt i utrikes- och säkerhetspolitiken, bestämma själv över utvecklingen av vårt eget försvar samt göra egna analyser och ställningstaganden, med en levande och folklig debatt.

Sverige ska ha en självständig utrikes- och säkerhetspolitik, liksom en självständig säkerhetspolitisk analys oavsett Natomedlemskapet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Läs mer i vår motion med anledning av proposition 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato (mot. 2022/23:2348).

Nu är dock Natomedlemskapet en verklighet, och mycket av det svenska försvarets verksamhet kommer att ha en koppling till Nato. Vänsterpartiet anser att det även i fortsättningen måste vara Sveriges egen försvarsförmåga som ska stå i centrum för den svenska försvarsplaneringen, men också att Sverige ska vara en aktiv samarbetspartner med våra nordiska och baltiska grannländer. Vi ska ta ett gemensamt ansvar för försvaret av Östersjön, Västerhavet, Nordsjön och Arktis, tillsammans med våra grannländer. Det är detta fokus på vårt närområde, och inte operationer i länder långt bort, som ska vara den svenska prioriteringen. Det är samtidigt viktigt att Sverige framöver inte bara ser till Natos arbete och områden, utan att vi även framöver deltar i lämpliga FN-insatser för att globalt bidra till fred och säkerhet.

Planeringen och besluten om det svenska totalförsvarets inriktning görs i dag i långa processer med Försvarsberedningen där alla partier deltar i diskussionerna. På så sätt får

totalförsvaret både transparens och en viktig demokratisk förankring, vilket i förlängningen leder till nationell enighet. Vänsterpartiet vill understryka vikten av att detta fortsätter även framöver. Regeringen har ett stort ansvar för att Sveriges planering och beslutsfattande inte hamnar i otakt med Natos, och att partierna fortsatt är med i diskussionerna i ett tidigt skede.

Det är av stor demokratisk betydelse att det just är riksdagen som fattar beslut om att sända svensk militär trupp utomlands i fredstid, vilket regleras i 15 kap. 16 § första stycket regeringsformen. Vänsterpartiet anser att detta även ska gälla och värnas när Sverige nu är medlem i Nato. Riksdagen har vid flera tillfällen de senaste åren visat prov på snabbt agerande och beslutsfattande. Därför har vi också föreslagit avslag på regeringens proposition 2025/26:6 som innebär en maktförskjutning från riksdag till regering i frågan om att sända väpnad trupp utomlands. Beslut om svenska soldater utomlands i fredstid ska fattas av riksdagen. Läs mer i vår motion med anledning av proposition 2025/26:6 En tydlig beslutsordning för deltagande i Natos samlade verksamhet för avskräckning och försvar (mot. 2025/26:309). Vi uppskattar att regeringen hållit riksdagens partier informerade under processen som har lett fram till denna proposition och andra beslut.

Natomedlemskapet kan inte heller ersätta uppbyggnaden av vårt eget försvar. Sverige måste självt ta ansvar för att bygga ett folkligt förankrat totalförsvar som klarar av att möta de uppgifter man ställs inför. Sveriges inriktning på totalförsvar och det civila försvarets betydelse är något vi bör sprida till Natos övriga medlemmar, för att på så sätt bidra till att stärka hela Europas civila försvar. Vår beslutsförmåga får inte avstanna i väntan på policyer från Natohögkvarteret, utan svensk säkerhet måste hela tiden stå i fokus.

Kärnvapen är en bärande del av Nato, och det går inte att bortse från att ett svenskt medlemskap i Nato även innebär ett deltagande i Natos struktur för kärnvapenanvändning. Sverige hade från början kunnat vara tydligt med att man inte kommer att tillåta kärnvapen på svenskt territorium. I stället har man varit mycket tydlig med att Sverige ställer upp på allt – även Natos kärnvapenavskräckning. Vänsterpartiet har återkommande föreslagit att Sverige ska sätta upp förbehåll om kärnvapen, något som både den socialdemokratiska och den moderatledda regeringen med stöd av Sverigedemokraterna avvisat. Våra grannländer Danmark och Norge gjorde t.ex. uttalanden om kärnvapen i samband med att respektive land anslöt sig till Nato och i samband med deras respektive DCA-avtal. Vänsterpartiet beklagar att regeringen inte gjorde några sådana markeringar i samband med anslutningsförfarandet.

Kärnvapen är en säkerhetsrisk för Sverige, och Sverige ska inte delta i eller främja användandet av kärnvapen. Förespråkarna av kärnvapen argumenterar att kärnvapen är avskräckande. Det är ett mycket kortsiktigt perspektiv. Att länder tävlar med varandra i kärnvapenkapprustningen ökar osäkerheten och är knappast ett sätt att bygga fred och trygghet.

Vänsterpartiet vill att Sverige ska förbli en kärnvapenfri stat. Sverige bör därför anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen på svenskt territorium i både freds- och krigstid. Natoländer som Finland, Litauen och Spanien har nationell lagstiftning mot kärnvapen. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen i Sverige i både freds- och krigstid. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I oktober 2025 deltog Sverige för första gången i Natos årliga kärnvapenövning Steadfast Noon. Det är en återkommande övning som syftar till att stärka alliansens kärnvapenavskräckning. I övningen deltar bl.a. stridsflyg med förmågan att bära kärnvapen. Sveriges roll var att agera stödförmåga för avskräckningen och användningen av kärn-

vapen. Det är frivilligt för Natos medlemsländer att delta i övningen, och Sverige hade kunnat välja att avstå. Trots det skickade den svenska regeringen både stridsflyg och personal för att delta. På så vis blir Sverige en del av förberedandet av användningen av massförstörelsevapen. Det gör också Sverige till en potentiell måltavla i ett krig där kärnvapen används.

Vänsterpartiet är även emot att svenska förband ska delta i övningsverksamhet som kan inkludera moment med kärnvapen. Vänsterpartiets ståndpunkt är att Sverige aldrig ska vara med och planera, förbereda för eller öva på att använda kärnvapen.

Sverige ska, i arbetet inom Nato, inte ingå i Nuclear Planning Group. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör säkerställa att svenska förband inte deltar i Natos övningsverksamhet som kan inkludera insatser med kärnvapen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Inom Nato saknas principen om ”no first use”. Det innebär att Nato inte utesluter att man vid en konflikt är den part som först använder sig av kärnvapen. Det gör att hotet om kärnvapen alltid är överhängande.

Sverige ska inom Nato driva principen om ”no first use”. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Överenskommelser om kärnvapenfria zoner är ett av de allra mest effektiva verktygen mot kärnvapen och mot kärnvapenspridning. Om länder kan vara förvissade om att andra stater inte håller kärnvapen dämpar det viljan att skaffa egna. Stora delar av världen omfattas redan av kärnvapenfria zoner/zoner fria från massförstörelsevapen. Det gäller exempelvis Latinamerika, Afrika, Centralasien och Antarktis. Den militära upprustningen i Arktis kan leda till ökade spänningar i ett område som tidigare präglats av lågspänning. En kärnvapenfri zon i såväl Norden och Arktis som EU vore inte bara ett säkerhetspolitiskt riktigt beslut utan också en viktig markering för fred och kärnvapenedrustning gentemot världssamfundet. Läs mer i vår motion Ett kärnvapenfritt Sverige (mot. 2024/25:55).

Sedan Sverige blev medlem i Nato har Sveriges riksdag fler ledamöter i Natos parlamentariska församling, en organisation där parlamenten möts och diskuterar Natofrågor. I Sverige har i samförstånd en modell valts där alla partier har beretts möjlighet att sitta i riksdagens Natodelegation. Vänsterpartiet har därför en ledamot i Natos parlamentariska församling (Nato PA). I Nato PA bedrivs arbetet i fem utskott och i en plenarförsamling med 281 ledamöter. Procedurreglerna i församlingen gör det dock svårt för en enskild ledamot att få större genomslag då det ofta krävs flera förslagsställare bakom varje enskilt yrkande.

Till församlingen finns ett flertal associerade delegationer från länder som Nato samarbetar med. I en del av dessa länder råder demokratiskt underskott, och det demokratiska utrymmet krymper. Ett sådant land är Georgien, där regeringspartiet Georgisk dröm nu snabbt krymper det demokratiska utrymmet för oppositionen och meningsmotståndare, efter ett val som kritiserats av internationella observatörer i oktober 2024. Nato och Nato PA måste var tydligare i sitt demokratiska budskap till stater inom och utom Nato som krymper det demokratiska utrymmet.

Därför behöver också Natos ”Centre for Democratic Resilience” komma på plats. Ett förslag som har blockerats av Ungern sedan flera år tillbaka. Ett tydligt exempel på hur bilden av Nato som en allians med demokratiska stater inte stämmer. Tillsammans med en tillbakagång för demokratin i Turkiet, och nu senast i USA, visar det att Nato står inför flera framtida utmaningar kopplade till demokratifrågor.

Sverige bör driva på för inrättandet av ett Centre for Democratic Resilience. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Håkan Svenneling (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Gudrun Nordborg (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Jessica Wetterling (V)